

Monitoring rysa ostrovida a kočky divoké v Sasku

Monitoring

Prostřednictvím směrnice Evropské unie o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin je v celé Evropské unii chráněn jak rys ostrovid (*Lynx lynx*), tak kočka divoká (*Felis silvestris*). Aby bylo možné posoudit jejich stav z hlediska ochrany a splnit oznamovací povinnosti Evropské komisi, je nezbytný neustálý sběr dat o jejich rozšíření a využití prostoru v rámci koordinovaného monitoringu. V Sasku se navíc na rysy a kočky divoké vztahuje zákon o myslivosti (s celoročním zákazem lovu) stanovující povinnosti péče o zvěř osobami oprávněnými k lovu. V Sasku byli vyškoleni dobrovolníci z řad myslivců, lesníků a ochránců přírody v monitoringu rysů a divokých koček. Kontrolují a dokumentují nalezené pobytové známky, jako jsou stopy, nálezy kořisti, trusu nebo srsti, a přímá pozorování. Jejich úkolem je také ověřovat a reagovat na relevantní informace od veřejnosti. Terénní monitoring navíc doplňuje velkoplošný monitoring fotopastmi a organizované stopovací akce. Pro tyto účely byly v celém Sasku vybrány oblasti se zvýšenou pravděpodobností výskytu rysa (zejména jižní Sasko).

Systém monitoringu rysa, který existuje od roku 2008, byl v roce 2014 rozšířen o kočky divoké. Od té doby je ve vybraných lokalitách a v úzké spolupráci se spolkem BUND Landesverband Sachsen (Friends of the Earth Germany) kočka divoká systematicky monitorována (za využití fotopastí a chlupových pastí). Využívána je i stávající síť fotopastí.

Fotopast s infračerveným přísvitem ve strukturovaném terénu poblíž přechodu zvěře. Kvalitní fotografie poskytují spolehlivý důkaz o výskytu rysa. Foto: J. Zschille

Sběr informací o výskytu obou druhů je základem následná managementová rozhodnutí. Díky tomu lze včas čelit potenciálním střetům zájmů.

Za monitoring je zodpovědný Saský zemský úřad pro životní prostředí, zemědělství a geologii a realizuje ho v úzké spolupráci s projektem „RElynx Sachsen“ (Přírodovědné muzeum Senckenberg ve Zhořelci). Projekt podporují spolek BUND Landesverband Sachsen, Nejvyšší myslivecký úřad Svobodného státu Sasko a Státní myslivecký svaz Saska. Za koordinaci a vědeckou podporu monitoringu odpovídá Institut lesnické botaniky a lesnické zoologie na Technické univerzitě v Drážďanech se sídlem v Tharandtu.

Historické osídlení

Kočky divoké a ryši sdílejí podobný osud. Oba druhy byly během posledních několika staletí vytlačeny zpět do zalesněných horských oblastí kvůli rostoucímu odlesňování a související ztrátě přirozeného prostředí a také přímému pronásledování. Zatímco rys byl ve střední Evropě kromě původní populace v Karpatech zcela vyhuben, kočka divoká ostrůvkovitě přežívala v malých útočištích, mimo jiné v pohoří Harz, Eifel a Falckém lese.

Výskyt rysů v Sasku

Od 60. let 20. století přibývá důkazů, že se rys opět vyskytuje v saských lesích. Tato kočkovitá šelma zanechává své stopy v nepravidelných intervalech zejména v Horních Lužických ho-

Důkaz o rezidentním rysovi poblíž Johanngeorgenstadtu.
Foto: Archiv Naturschutz LfULG, M. Prüfer

rách, Saském Švýcarsku, Krušných horách a Vogtlandu. Čas od času tedy dochází k osídlení z jiných existujících populací. V západních Krušných horách se dokonce v letech 2013 až 2019 usadil jeden samec. V létě 2020 se v Sasku dočasně zdržovali tři rysy z polského projektu reintrodukce.

Rysí projekt RELynx Sachsen

Projekt „RELynx Sachsen“ byl zahájen v září 2022. Cílem je přemístit a vypustit do volné přírody v Krušných horách a Labských pískovcích až 20 rysů karpatských (*Lynx lynx carpathicus*), kteří jsou poddruhem rysa ostrovida. Tato malá populace (sloužící jako „odrazový můstek“) má pomoci propojit stávající a doposud izolované populace v Německu a Karpatech a zajistit tak mezi nimi genetickou výměnu.

Na jaře 2024 bylo v západních Krušných horách u města Eibenstock vypuštěno do přírody prvních pět rysů. Dvě samice a tři samci prozkoumávají okolí, úspěšně loví a podnikají občasné výlety do Čech a Bavorska.

Typické znaky rysí stopy jsou:

- zaoblené stopy o průměru 7–8 cm
- čtyři prstové mozoly se zasouvacími drápy
- drápy díky zasouvání nemusí být v otisku vidět
- postavení dvou předních prstových mozolů (zejména u zadních tlapek) mírně asymetrické

Foto: Archiv Naturschutz LfULG, F. Strohbach

Typické znaky čerstvé rysí kořisti jsou:

- smrtící kousnutí do hrdla
- okousaná kýta nebo plec
- žádná jiná poranění nebo velké podkožní krvácení
- uzavřená dutina bříšní
- neroztrhané tělo kořisti
- zakrytí trávou, listím nebo sněhem

Foto: Archiv Naturschutz LfULG, M. Götz

Výskyt divokých koček v Sasku

Tento druh byl v Sasku více než 100 let považován za vyhynulý. První neověřené důkazy byly zaznamenány v 80. letech 20. století zejména z Gohrischheide a Vogtlandu

Fotografie nejsou jednoznačným důkazem kvůli riziku záměny s kočkou domácí. Proto je genetická analýza vzorků srsti obzvláště důležitá.

Foto: Archiv Naturschutz LfULG, T. Stephan

poblíž durynských hranic. Od roku 2009 jsou poskytovány spolehlivé důkazy o přítomnosti divokých koček v Sasku, a to především prostřednictvím genetických analýz srsti (za využití chlupových pastí), ale také prostřednictvím zvířat sražených vozidly. Tyto důkazy pocházejí zejména z jihozápadu, od roku 2015 stále více ze severozápadu Saska. Pozornost je zde věnována malým populacím v oblasti Leipzig Auwald a Werdauer-Greizer-Wald.

Monitoring a hlášení nálezů rysa a kočky divoké v Sasku
Technická univerzita v Drážďanech
Institut lesnické botaniky a lesnické zoologie
Dr. Jana Zschille
Telefon: +49 351-46331351
E-mail: jana.zschille@tu-dresden.de
www.luchs-sachsen.de

Monitoring a hlášení nálezů rysa a kočky divoké v
příhraničním regionu v Čechách
Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
Zuzana Černá, E-mail: zuzana.cerna@nature.cz
nebo Pavla Jůnková Vymyslická,
E-mail: relynx.monitoring.cz@gmail.com

Často kladené dotazy

■ Mám informace o výskytu rysa nebo divoké kočky, na koho se mohu obrátit?

Pokud zvíře přímo uvidíte, najdete pobytové známky, nebo naleznete kořist, kontaktujte prosím Katedru lesnické zoologie na Technické univerzitě v Drážďanech (www.luchs-sachsen.de) nebo Záchrannou službu pro divoké kočky pod spolkem BUND Landesverband Sachsen (www.bund-sachsen.de/wildkatze). Pro ověření informací jsou velice důležité fotografie, respektive přesná dokumentace nálezů.

Budeme rádi za hlášení nálezů z příhraničních regionů Česka. Tyto nálezy prosím hlase Zuzaně Černé (zuzana.cerna@nature.cz) z Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky, případně české spolupracovníci projektu RELynx Sachsen, Pavle Jůnkové Vymyslické (relynx.monitoring.cz@gmail.com).

■ Je rys pro člověka nebezpečný?

Ne, rys nepředstavuje pro člověka žádné nebezpečí. Zvířata žijí velmi skrytě a vyhýbají se lidem. K lovu dochází hlavně za svítání a za soumraku. Potravní spektrum zahrnuje především drobné sudokopytníky, jako jsou srnci, vzácně konzumují i ptáky a drobné savce.

Informace o projektu „RELynx Sachsen“

Saský zemský úřad pro životní prostředí, zemědělství a geologii (LfULG),

Odbor ochrany přírody, péče o krajinu

E-mail: abteilung6.lfulg@smekul.sachsen.de

www.luchs.sachsen.de

Koordinace projektu

Přírodovědné muzeum Senckenberg ve Zhořelci

E-mail: relynx.sachsen@senckenberg.de

Editor:

Saský zemský úřad pro životní prostředí, zemědělství a geologii
Pillnitzer Platz 3, 01326 Drážďany
Telefon: +49 351 2612-0
E-mail: lfulg@smekul.sachsen.de
www.lfulg.sachsen.de

Redakce:

Ochrana přírody, oddělení správy krajiny
Telefon: +49 3731 294-2001
E-mail: abteilung6.lfulg@smekul.sachsen.de
Monitoring rysů:
Technická univerzita v Drážďanech
Institut lesnické botaniky a lesnické zoologie
Dr. Jana Zschille
Telefon: +49 351-46331351
E-mail: jana.zschille@tu-dresden.de
www.luchs-sachsen.de

Fotografie:

Titulní obrázek: AdobeStock, Thomas Hulik

Design a sazba:

CUBE Agentur für Kommunikation GmbH

Tisk:

Union Druckerei Dresden GmbH

Redakční uzávěrka:

09.09.2024

Edice:

1. vydání, 3 000 výtisků

Možnosti objednání:

Tuto publikaci lze zdarma získat na adrese:
Centrální distribuce brožury saské zemské vlády
Hammerweg 30, 01127 Drážďany
Telefon: +49 351 2103-671
E-mail: publikationen@sachsen.de
www.publikationen.sachsen.de

Poznámka

Tato publikace byla vydána zdarma jako součást práce s veřejností Saského státního ministerstva energetiky, ochrany klimatu, životního prostředí a zemědělství. Není určena k prodeji a nesmí být použita pro volební propagaci politických stran nebo skupin. Toto opatření je spolufinancováno z daňových příjmů na základě rozpočtu schváleného Saským zemským sněmem.

*Täglich für
ein gutes Leben.*

www.lfulg.sachsen.de